

Datum

2020-01-20

ÖSTERSUNDS TINGSRÄTT

Mark- och miljödomstolen

Mål M 37-17 Rotel 11

mmd.ostersund@dom.se

Vår referens

Mats Svensson

Er referens

Lars Nyberg

Brickagruvan - Gruvberget

Delsbo byråds yttrande över Svenska Vanadin AB:s ansökan om tillstånd till brytning av vanadinhaltig magnetitmalm i dagbrott, samt anläggande av ett anrikningsverk med tillhörande sandmagasin, vid Brickagruvan i Hudiksvalls kommun, Mål M 37-17 Rotel 11.

Yrkande

Mot bakgrund av det material som finns inlämnat och redovisat i målet yrkar Delsbo Byråd att Mark- och Miljödomstolen ska avslå ansökan.

Grunder för yrkanden

Delar av vårt förra yrkande återkommer nedan eftersom många av våra tidigare synpunkter inte blivit besvarade. Det finns fortfarande en rad oklarheter och obesvarade frågor i ansökan. Det är viktigaste är försiktighetsprincipen, och den måste prioriteras när det gäller en så stort och allvarligt projekt som den planerade gruvan. Kontinuerligt uppdaterad kunskap är här nödvändig mer än någonsin. Mycket av basmaterialet avseende miljöfrågorna och de tekniska frågorna är så gammalt, att det inte kan anses vara aktuellt. Det krävs omfattande nya undersökningar, dokumentation och utvärdering innan beslut fattas om brytning eller ej. Det har hänt så mycket i världen som kullkastat tidigare givna eller möjliga verksamheter. De snabba förändringarna i klimatet som vi nu upplever kan radikalt förändra förutsättningarna för gruvdriften.

Påverkan på vattentäkt, Södra och Norra Dellen

Vi vill fortsatt uttrycka oro för hur Brickagruvans läge nära Dellensjöarnas vattensystem riskerar att skada sjöar, åar och bäckar i området liksom även brunnar. Också grundvattnet kan drabbas. Framför allt dricksvatten är idag ett i ökande utsträckning hotat livsmedel. Det gäller både lokalt och globalt. Vatten är förutsättningen för allt liv på jorden.

Vattenflödena från gruvområdet mot Dellensjöarna är inte klarlagda. Det finns ett nät av tillrinningsvägar, både över och under jord. Denna dricksvattentäkt som försörjer Dellenbygden och stora delar av Hudiksvalls kommun med dricksvatten. På Hudiksvalls

Sidan 1 (5)

Delsbo Byråd c/o Mats Svensson

Myra 101 • 824 74 DELSBO • Mobil 070 – 326 32 03

Epost mats.svensson@masenbygg.se

kommun arbetar man nu för att ta fram ett utökat skyddsområde för vattentäkten Dellensjöarna.

En allvarlig olycka i gruvverksamheten eller en långsamt skeende skada riskerar att omintetgöra bygdens överlevnad. Det finns redan i dag flera tragiska exempel på sådan utveckling med finska Talvivaara som det värsta skräckexemplet.

Det är inte säkerställt att vattenkvaliteten i Dellensjöarna inte kommer att påverkas av den planerade verksamheten. Platsen är därför olämplig för det slags gruvdrift som ansökan avser.

Svenska Vanadin AB

Vi anser att Mark- och miljödomstolen måste göra en bedömning av företagets trovärdighet, erfarenheter från tidigare projekt, kompetensnivå och ekonomi.

Det finns en remiss från regeringen om hantering av gruvavfall. Där påtalas vikten av att redan vid start av en ansökan, Malmbevisningen, ska det även finnas med hela kostnaden, från brytning till färdig gruva med uppstädning efter sig, för att ge tillstånd till brytningen. Föreslagna 70 miljoner är långt ifrån tillräckligt. Vilket ansvar kommer Svenska Vanadin AB att ta för kommande gruvdrift? Vilken garanti kan Svenska Vanadin AB lämna att gruvan kommer att drivas på ett ansvarfullt sätt?

Ekonomisk analys för Sumåssjön Vanadium

Vi har i tidigare yttrande begärt att ett relevant underlag för en miljötillståndsansökan utgörs av en s.k. Lönsamhetsstudie (FeasibilityStudy) som upprättats av en oberoende part, exempelvis något av de större konsultföretag som specialiserat sig på denna typ av arbeten. Den bör upprättas nu för att Miljödomstolen ska kunna göra rätt bedömningar enligt miljöbalken. Bedömning ska bland annat göras enligt 11 kap. 6 § miljöbalken som anger att en vattenverksamhet endast får bedrivas om dess fördelar från allmän och enskild synpunkt överväger kostnaderna samt skadorna och olägenheterna av den. Lönsamhetsstudie är från 2006 och baseras på gamla borrhoprover från 1984.

Vi har av isatta experter fått information och nedanstående länk är till en artikel hämtade från en sajt som vänder sig till investerare. De har tittat på de större vanadinprojekten i världen som är aktuella för närvarande. Sammanställningen av halter och mineraltillgångar ger lite perspektiv på Brickagruvan. En sak som framgår är att drygt 0,2 procent vanadin är en extremt låg halt vilket är fallet för Brickagruvan. Om man ser på de fyndigheter som är aktuella i Jämtland, där ligger halterna på 0,4 och då är fördelen att det handlar om betydligt större volymer och en riktigt storskalig gruvdrift. Detta understryker att Brickagruvan är ett ur ekonomisk synvinkel mycket svagt projekt. <https://seekingalpha.com/article/4179385-top-5-miners-to-invest-in-vanadium-boom?page=2>

Svenska Vanadin har planer på fler gruvor i området har vi förstått och Bergsstaten avslög ansökan vid Bläckmyran 2018. En helhetsbedömning av företagets totala planer behöver göras. Experterna säger också att ingen investerare kommer att godta borrhoprover från 1984.

Försöksperiod om tre år.

Företaget föreslår med hänvisning till okända faktorer, pågående forskning och ny teknik, att man skall inleda med en försöksperiod om tre år. Man vill inte binda upp sig för någon av de modeller/metoder som finns idag.

Det säger sig själv att ett sådant förhållningssätt är ohållbart. Skulle företaget få tillstånd att exploatera området, måste villkor och förutsättningar vara helt klara före igångsättande. Skulle sedan ny kunskap och ny teknik visa på andra utvägar, får de frågorna behandlas och bedömas av tillståndgivande myndighet inför eventuella förändringar.

Uranförekomst.

Vi har i tidigare yttrande påpekat att Vanadinbrytningen sker i uranhaltigt gråberg. Detta innebär att uran i praktiken kommer att ingå i det brutna materialet. Bergsstaten skriver att det finns 13.3 miljoner ton malm. Malmberäkningen sträcker sig ner till 100 meters djup. Ej avgränsad.

Svenska Vanadin ansöker om 18 miljoner ton, ner till 70 meters djup. tillgången är avgränsad. Detta stämmer inte, så vad gäller? Uppenbart finns det uran under 70 meter.

Handlingarna innehåller ingen information om detta eller riskutredning gällande hantering av uran. På alla platser där uran blottläggs blir stora områden hälsovådliga att vistas inom. **Det kan inte accepteras att påträffad uranförekomst som är en uppenbar risk inte finns upptagen i dokumentationen.**

Utsläpp vid dammbrott

Vi har i tidigare yttrande påpekat att Dammar innebär hur noga de än planläggs och byggs en stor miljörisk. Det är inte heller helt ovanligt med dammbrott. Beräkningsmodellernas brister framstår klart.

Hur detta kommer att påverka miljön är oklart men riskerna är påtagliga. Detta kan därför inte accepteras.

Läckage från damm

Vi har i tidigare yttrande påpekat att Modelleringarna för läckage genom dammarna har brister. Utsläppsberäkningarna för läckage kan därför inte accepteras.

Transportolyckor - riskanalys farligt gods

Vi har i tidigare yttrande påpekat att Svenska Vanadin behöver belysa hur transporterna kommer att ske samt upprätta en riskanalys för "Farligt gods - vanadin".

Det är anmärkningsvärt att denna risk inte finns upptagen i riskbedömningen, oavsett var trafiken kommer att gå.

Utredning "Förslag till strategi för hantering av gruvavfall - granskning efterbehandling av 32 gruvor i Sverige":

Vi har i tidigare yttrande påpekat att Sveriges Geologiska Undersökningar (SGU) och Naturvårdsverket har granskat efterbehandling av 32 gruvor i Sverige.

På sidan 67 föreslår utredningen:

"Inom strategin föreslås att regeringen tillsätter tre statliga utredningar för att utreda:

- hur avfallshanteringsplanernas roll i prövningen kan tydliggöras
- vilken myndighet som är lämplig obligatorisk remissmyndighet för frågor om ekonomisk säkerheten
- hur prövningssystemet kan förbättras"

Vi vill också lyfta fram de risker som beskrivs i utredningen.

"En stor del av miljöpåverkan från gruvavfall orsakas av diffusa utsläpp, snarare än från

tydliga punktkällor, så ekonomisk styrning i form av skatter och avgifter för dessa utsläpp är inte praktiskt möjlig. Ekonomiska säkerheter är dock ett ekonomiskt styrmedel som indirekt ska ge incitament för verksamhetsutövarnas hantering av avfallet. För att prövningen ska bli effektiv krävs ett utförligt underlag om avfallets sammansättning och hur det bör behandlas.” (s. 112).

”I utredningen står det att fastighetsägarens ansvar för efterbehandling är subsidiärt i förhållande till verksamhetsutövaren. Gäller det, så innebär det att om gruvbolaget går i konkurs, är det fastighetsägaren som ska stå för efterbehandling” (sidan 129). Vad gäller här?

Tillgång till vatten för gruvdriften

Vi ställer oss bakom flera andra yttranden som ifrågasätter om vattentillgången, oavsett vilken sjö det tas ur, kommer att räcka till för gruvdrift. Att exploatera platsen för att sedan i förtid tvingas avsluta produktionen vore mycket olyckligt. De beräkningar av vattentillgång som görs idag kan vi inte bedöma riktigheten i men de kan säkert stämma, det vi oroar oss för är den framtida tillgången i och med att klimatet sällan varit så instabilt och vi sannolikt bara sett början av konsekvenserna. Statistiken över vattenflöden som redovisas är från 2013 och något vi vet är att grundvattennivåerna i vårt land de senaste åren på många håll varit rekordlåga.

Av det som Svenska vanadin skriver i sitt svar till Mark och miljödomstolen under rubriken 2. *Bortledning av råvatten från Sumåssjön* så förstår vi det som att utredningarna om möjliga konsekvenser ännu inte är färdiga. De färdiga utredningarna blir naturligtvis ett viktigt beslutsunderlag och att dessa innehåller beskrivningar av effekter på ekosystem. Det står att läsa att det finns risk att vatten behöver ersättas genom åter pumpning av klarnat överskottsvatten som då skulle innebära en viss försämring av vattenkvaliteten i Sumåssjön och Sumåsbäcken. Vi tycker att det låter ytterst tveksamt att riskera att medvetet försämrade vattenkvaliteten och undrar också hur en ackumulering av återpumpat vatten skulle påverka vattenkvalitet och ekosystem på längre sikt. Om det får vi sannolikt kunskap först när det är för sent.

Frågan om tillgång till vatten är inte klarlagd.

Miljökvalitetsnorm - säkerställa kvaliteten på vattenmiljön

Vi har i tidigare yttrande påpekat att företaget behöver säkerställa kvaliteten på vattenmiljön för Södra och Norra Dellen.

”EU-domstolen slår fast att det föreligger en försämring så snart statusen hos minst en av de ekologiska kvalitetsfaktorerna blir försämrade med en klass, även om denna försämring inte leder till en försämring av klassificeringen av ytvattenförekomsten som helhet. Weserdomen innebär att miljökvalitetsnormerna för vatten numera ska ses som gränsvärdesnormer.”

”Det vatten som, efter olika reningsåtgärder, släpps från dessa magasin ut i recipienten får inte äventyra recipientens status enligt vattendirektivet.” (s.125)

I och med att vatten blir ett allt mer exklusivt livsmedel även i vattenrika Sverige bör denna risk vägas tyngst vid beslut som detta.

Hållbar utveckling

Vi har i tidigare yttrande påpekat att delar av Dellenområdet utgör riksintresse för

naturvård och kulturmiljövård. Området bedöms i dagsläget ha goda förutsättningar att utgöra en kraftfull utvecklingspotential både för bygden, kommunen och regionen. En begynnande ökad turism i området kan även riskera att utebli vid en etablering av en gruva. Nya arbetstillfällen inom olika branscher står därmed mot varandra.

För oss som lever i området är det viktigt att den ekonomiska utvecklingen sker inom ramen för en miljömässigt hållbar utveckling och på ett globalt plan måste den ske inom ramen för en klimatmässigt hållbar utveckling. Är mineralutvinning på detta sätt möjlig att säga ja till i ett läge då vi har Parisavtalet - en globalt antagen överenskommelse om att bromsa klimatförändringarna? Vi anser att en beskrivning av konsekvenserna av en gruvetablering bör innehålla en uppskattning av storleken på utsläpp av koldioxid och andra växthusgaser.

En Miljökonsekvensbeskrivning ska identifiera och beskriva de direkta och indirekta effekter som den planerade verksamheten eller åtgärden kan medföra på

- människor, djur, växter, mark, vatten, luft, klimat, landskap och kulturmiljö
- hushållningen med mark, vatten och den fysiska miljön i övrigt
- annan hushållning med material, råvaror och energi.

Vänliga hälsningar

Mats Svensson
Ordförande Delsbo Byråd
Myra 101, 824 74 Delsbo

Mobil: 070-3263203
Epost: mats.svensson@masenbygg.se